



Original Research

## Analysis of the Role of Laws in Supporting Nurses' Rights (Challenges and Solutions)

Maryam Lotfmanesh<sup>1</sup>, Ahmad Pour Ebrahim<sup>2\*</sup>

1 Student of Master's Degree in Private Law, Department of Law, Ahrar Institute of Higher Education, Rasht, Iran.

2 Assistant Professor of Criminal Law and Criminology, Department of Law, Faculty of Humanities, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

Article ID: ahrar-53275

<p><b>Received:</b> February 30 , 2025</p> <p><b>Accepted:</b> September 23 , 2025</p> <p><b>Available online:</b> September 23 , 2025</p> <p><b>Keywords:</b> Nurses' rights, nursing laws and regulations, legal support, health system, job justice, labor law, nursing profession, legal analysis.</p> <p><b>Main Subjects:</b> Medical Law</p>	<p><b>Abstract</b></p> <p>Nurses, as one of the main pillars of the health system, play a fundamental role in providing healthcare services, and legal support for their rights has a direct impact on the quality of health services and their job satisfaction. The nature of the nursing profession is such that this occupational group is continuously exposed to physical pressures resulting from long working hours, intensive shifts, shortage of human resources, and the difficult conditions of healthcare environments. At the same time, they are also exposed psychologically and emotionally to stress, job burnout, and heavy ethical and professional responsibilities. In Iran's legal system, numerous laws have addressed the protection of nurses' rights either directly or indirectly. These include the Labor Law, the Civil Service Management Law, the Nursing Services Tariff Law, and the regulations and directives issued by the Ministry of Health. Despite this, the dispersion of laws, ambiguity in certain regulations, weak enforcement mechanisms, and implementation challenges have led to a situation in which many of the legal rights of nurses are not fully realized in practice. Delays in the payment of salaries and overtime, discrimination in the payment system compared with other medical groups, temporary and unstable contracts, insufficient legal protection against workplace violence, and incomplete implementation of supportive laws are among these examples. This study was conducted with the aim of analyzing the role of laws and regulations in supporting nurses' rights. The research method is descriptive-analytical and has been carried out through the examination of laws, regulations, bylaws, and legal documents related to the professional and occupational rights of nurses. The findings of the study indicate that the existence of supportive laws in areas such as job security, working hours, payment systems, workplace safety, and judicial protection plays an effective role in improving the professional status of nurses and reducing their occupational problems. However, weaknesses in the implementation of laws, ambiguity in some regulations, and institutional inconsistency are among the most significant challenges facing the legal protection of nurses' rights. Finally, strengthening the enforcement mechanisms of laws and revising existing regulations are proposed as effective solutions.</p>
---	---

\*Corresponding Author: Ahmad Pour Ebrahim

**Address:** Assistant Professor of Criminal Law and Criminology, Department of Law, Faculty of Humanities, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

**Email:** [pourebrahim@iaurasht.ac.ir](mailto:pourebrahim@iaurasht.ac.ir)



## Extended Abstract

### 1. Introduction

The nursing profession is considered one of the most fundamental pillars of the health system, and its role in improving the quality of healthcare services, caring for patients, and ensuring continuity in the treatment process is undeniable. Nurses, as the largest workforce in the health sector, bear the main burden of healthcare and play a crucial role in all stages of patient care, from admission to discharge. Their continuous presence, central role in early assessments, vital care, and crisis management has further increased the importance of nurses in maintaining the stability and efficiency of the health system.

### 2. Theoretical Framework

In Iran, in recent years, increased workload, shortage of human resources, long working hours, role conflicts, job insecurity, and problems related to the payment system have seriously affected the mental and physical health of nurses. Many nurses have reported experiences such as mandatory overtime, significant disparities in payments, limitations in career advancement, lack of adequate support when facing workplace violence, and weak responses to structural violations. These realities indicate that existing laws have either been written ineffectively or face numerous obstacles in the stage of implementation.

### 3. Methodology

The research method is descriptive-analytical and has been conducted through the examination of laws, regulations, bylaws, and legal documents related to the professional and occupational rights of nurses. The findings of the study show that the existence of supportive laws in areas such as job security, working hours, payment systems, workplace safety, and judicial protections plays an effective role in improving the professional status of nurses and reducing their occupational problems.

### 4. Results & Discussion

The conducted review shows that the legal status of nurses is not limited merely to the existence of laws; rather, the way these laws are interpreted, implemented, and supervised plays a decisive role in realizing the rights of this group. When effective laws and adequate enforcement mechanisms exist, nurses benefit from greater job security and their professional capacity to provide effective care increases. In contrast, weak implementation of regulations can lead to job dissatisfaction, reduced motivation, and a decline in the quality of healthcare services. Therefore, genuine protection of nurses' rights requires an approach that goes beyond merely drafting regulations and relies on continuous revision of laws, strengthening supervisory systems, and giving practical attention to the professional demands of nurses. Such an approach can lead to sustainable improvement of the health system and increased public trust in healthcare services. In addition, paying attention to the position of nurses in the legislative process and involving them in decisions related to their profession can help make laws more realistic and increase their



effectiveness. Aligning regulations with the real conditions of healthcare environments not only reduces occupational conflicts but also provides a foundation for promoting professional justice.

### **5. Conclusions & Suggestions**

To effectively support nurses' rights, reforming and strengthening the laws related to this profession is essential. Among the most important measures are revising regulations concerning working hours and overtime, establishing a realistic limit for work shifts, and ensuring fair and timely payment of overtime. Strengthening job security through reducing temporary contracts, requiring the employment status conversion of experienced nurses, and clarifying employment conditions is also important. Revising laws related to salaries and benefits and fully implementing the tariff system for nursing services are also necessary. In addition, adopting supportive laws for the mental and physical health of nurses, addressing workplace violence, strengthening the role of professional organizations, ensuring transparency in the implementation of laws, providing legal protection against professional errors, and paying attention to nurses' retirement rights are among the important solutions in this field.



## تحلیل نقش قوانین در حمایت از حقوق پرستاران ( چالش ها و راهکارها)

مریم لطف منش<sup>۱</sup> ، احمد پور ابراهیم<sup>۲\*</sup>

۱ دانشجوی کارشناس ارشد حقوق خصوصی، گروه حقوق، موسسه آموزش عالی احرار، رشت، ایران.

۲ استادیار حقوق جزا و جرم شناسی، گروه حقوق، دانشکده علوم نسانی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

کد مقاله: ahrar-53275	
<b>تاریخ دریافت:</b>	<b>چکیده</b>
۱۲ اسفند ۱۴۰۳	<p>پرستاران به عنوان یکی از ارکان اصلی نظام سلامت، نقش اساسی در ارائه خدمات درمانی دارند و حمایت قانونی از حقوق آنان تأثیر مستقیمی بر کیفیت خدمات سلامت و رضایت شغلی آن ها دارد. ماهیت حرفه پرستاری به گونه ای است که این گروه شغلی به طور مداوم با فشارهای جسمی ناشی از ساعات کاری طولانی، شیفت های فشرده، کمبود نیروی انسانی و شرایط سخت محیط های درمانی مواجه است و هم زمان از نظر روانی و عاطفی نیز در معرض استرس، فرسودگی شغلی و مسئولیت های سنگین اخلاقی و حرفه ای قرار دارد. در نظام حقوقی ایران، قوانین متعددی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به حمایت از حقوق پرستاران پرداخته اند. از جمله قانون کار، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون تعرفه گذاری خدمات پرستاری و آیین نامه ها و دستورالعمل های وزارت بهداشت. با وجود این، پراکندگی قوانین، ابهام در برخی مقررات، ضعف ضمانت اجرا و مشکلات اجرایی موجب شده است که بسیاری از حقوق قانونی پرستاران در عمل محقق نشود. تأخیر در پرداخت حقوق و اضافه کاری، تبعیض در نظام پرداخت نسبت به سایر گروه های درمانی، قراردادهای موقت و ناپایدار، کمبود حمایت قانونی در برابر خشونت شغلی و عدم اجرای کامل قوانین حمایتی از جمله این مصادیق محسوب می شوند این پژوهش با هدف تحلیل نقش قوانین و مقررات در حمایت از حقوق پرستاران انجام شده است. روش تحقیق از نوع توصیفی - تحلیلی بوده و با بررسی قوانین، مقررات، آییننامه ها و اسناد حقوقی مرتبط با حقوق حرفه ای و شغلی پرستاران صورت گرفته است یافته های پژوهش نشان میدهد که وجود قوانین حمایتی در حوزههایی مانند امنیت شغلی، ساعات کار، نظام پرداخت، ایمنی محیط کار و حمایت های قضایی، نقش مؤثری در ارتقای جایگاه حرفه ای پرستاران و کاهش مشکلات شغلی آنان دارد. با این حال، ضعف در اجرای قوانین، ابهام برخی مقررات و ناهماهنگی نهادی از مهمترین چالشهای پیشروی حمایت قانونی از حقوق پرستاران محسوب میشود. در پایان، تقویت ضمانتهای اجرایی قوانین و بازنگری مقررات موجود، به عنوان راهکارهایی مؤثر پیشنهاد میگردد.</p>
<b>تاریخ پذیرش:</b>	
۱ مهر ۱۴۰۴	
<b>تاریخ انتشار:</b>	
۱ مهر ۱۴۰۴	<b>کلیدواژه ها:</b>
حقوق پرستاران، قوانین و مقررات پرستاری، حمایت قانونی، نظام سلامت، عدالت شغلی، قانونکار، حرفه ی پرستاری، تحلیل قوانین .	<b>موضوع های موضوعی:</b>
	حقوق پزشکی

نویسنده مسئول: احمد پور ابراهیم

آدرس: استادیار حقوق جزا و جرم شناسی، گروه حقوق، دانشکده علوم نسانی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

ایمیل: [pourebrahim@iaurasht.ac.ir](mailto:pourebrahim@iaurasht.ac.ir)



## ۱- مقدمه

حرفه ی پرستاری یکی از بنیادینترین ستونهای نظام سلامت به شمار میآید و نقش آن در ارتقای کیفیت خدمات درمانی، مراقبت از بیماران و ایجاد پیوستگی در فرآیند درمان بر هیچکس پوشیده نیست. پرستاران بهعنوان بزرگترین گروه انسانی فعال در حوزه ی سلامت، بار اصلی مراقبتهای درمانی را به دوش می کشند و در تمامی مراحل مراقبت، از پذیرش تا ترخیص بیمار، سهمی اساسی دارند. حضور دائمی، نقش محوری در تشخیص های اولیه، مراقبتهای حیاتی و مدیریت بحرانها، اهمیت پرستاران را در ثبات و کارآمدی نظام سلامت دو چندان کرده است

. با وجود چنین جایگاهی، وضعیت شغلی و حرفه ای پرستاران در بسیاری از نظام های سلامت با چالشهای حقوقی، ساختاری و اجرایی روبروست، چالشهایی که گاهی ناشی از فقدان قوانین حمایتی کافی، گاهی ناشی از اجرا نشدن درست قوانین موجود و گاهی نیز نتیجه ی کمبود منابع و ضعف سیاست گذاری است .

در ایران، طی سالهای اخیر فشار کاری مضاعف، کمبود نیروی انسانی، ساعات کاری طولانی، تعارض نقشها، نا امنی شغلی و مشکلات مربوط به نظام پرداخت، به شکل جدی بر سلامت روانی و جسمی پرستاران اثر گذاشته است. بسیاری از پرستاران تجربه هایی نظیر اضافه کاری های اجباری، تفاوت های گسترده در پرداخت ها، محدودیت در ارتقای شغلی، نبود حمایت کافی در مواجهه با خشونت شغلی و ضعف در برخورد با تخلفات ساختاری را گزارش کرده اند. این واقعیتها نشان می دهند که قوانین موجود یا به صورت ناکارآمد نوشته شده اند یا اینکه در مرحله ی اجرا با موانع متعدد مواجه اند. بنابراین تحلیل نقش قوانین در حمایت از حقوق پرستاران نه تنها یک موضوع پژوهشی، بلکه ضرورتی برای ارتقای کیفیت نظام سلامت است

در هر نظام حقوقی، قوانین کارآمد میتوانند بهعنوان ابزار حمایتی اثرگذاری عمل کنند و تضمینکننده ی امنیت شغلی، سلامت حرفهای، عدالت سازمانی و رضایت شغلی باشند. در حرفه ی پرستاری، قوانینی نظیر مقررات استخدامی، آییننامههای حرفهای، ضوابط مربوط به ساعات کار، نظام پرداخت، مسئولیت مدنی و کیفری، و مقررات مربوط به ایمنی و سلامت شغلی به طور مستقیم بر عملکرد و رفاه پرستاران هرگونه ضعف در این قوانین میتواند زمینه ساز تضييع حقوق، افزایش فشار کاری، کاهش تأثیرگذارند انگیزه، افت کیفیت خدمات و حتی افزایش نرخ ترک شغل یا مهاجرت پرستاران شود.

از سوی دیگر، تدوین قوانین حمایتی شفاف و کارآمد میتواند از بروز چنین پیامدهایی جلوگیری کند و موجب تقویت جایگاه حرفهای پرستاران در ساختار نظام سلامت شود.

افزون بر این، تغییرات اجتماعی و تحولات نظام سلامت در دهه های اخیر سبب شده نیازهای پرستاران نیز دستخوش تحول شود.

افزایش حجم خدمات درمانی، پیچیده تر شدن مراقبتها، ورود فناوریهای جدید، گسترش نقشهای تخصصی در پرستاری و افزایش جمعیت سالمندان، ضرورت بازنگری در قوانین و به روز رسانی مقررات موجود را برجسته کرده است. قوانین سنتی و پراکنده گذشته دیگر نمیتوانند پاسخگوی نیازهای امروز. این حرفه باشند

هم چنین، مطالعه ی تجارب کشورهای موفق نشان میدهد که نظام های سلامت پیشرفته معمولاً از طریق تدوین قوانین جامع پرستاری، تعیین نسبتهای استاندارد پرستار به بیمار، تضمین حقوق مالی و بیمه ای، و ایجاد سازوکارهای نظارتی مؤثر، توانسته اند شرایط کاری پرستاران را بهبود دهند و سطح رضایت بیماران را افزایش دهند.

این مقاله با هدف بررسی جامع چارچوبهای قانونی مرتبط با پرستاری، تحلیل نقش قوانین در حمایت از حقوق پرستاران، ارزیابی میزان کارآمدی آنها و ارائه پیشنهادهایی برای اصلاح و بهبود این ساختارها، تدوین شده است و امید است این مطالعه، بتواند گامی در جهت روشن تر شدن جایگاه قانونی حرفه ی پرستاری و تقویت حمایت از این قشر ارزشمند در نظام سلامت باشد.

هم چنین سعی بر این دارد که به این سوالات پاسخ جامع و مفید دهد.

چه چالشهایی در زمینه حقوق پرستاران وجود دارد و چه راهکارهای قانونی و مدیریتی می تواند به ۱- بهبود این وضعیت کمک کند؟

بهبودرسانی قوانین پرستاری چه تأثیری بر کارآمدی نظام سلامت و کیفیت مراقبت بیماران دارد؟ ۲- هدف از این مقاله بررسی این سوالات و تحلیل جنبه‌های مختلف حمایت‌های قانونی از پرستاران است تا بتوان راهکارهای عملی برای رفع مشکلات موجود و ارتقای حقوق این قشر از کادر درمان ارائه داد

## ۲- پیشینه

-خانم نرگس طوقیان چهار سوتی همراه با همکاران مقاله ای با عنوان نقش قوانین و مقررات حرفه ای در ارتقای کیفیت خدمات پرستاری نوشتند که در نشریه ی مجله ی دانشکده پرستاری و مامایی مشهد، در سال ۱۳۸۹ چاپ شده است. آن ها در مقاله ی خود، این موضوع که عدم آگاهی از قوانین و مقررات حرفه ای، مشکلات متعددی برای پرستاران بوجود می آورد را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که پرستاران باید با قوانین حرفه ای خود آشنا بوده تا قادر به حل مشکلات حرفه ای، قانونی و اخلاقی باشند و عدم آشنایی با وظایف قانونی، احتمال خطا، سهل انگاری، جبران خسارت و مجازات را در پی خواهد داشت. پس آشنایی جامعه ی پرستاری با علم روز و شرح وظایف تعریف شده، به پرستار کمک میکند، علاوه بر داشتن پشتوانه محکم، عملکردی بدون قصور و خطا داشته باشد.

-آقای محمد امین کامرانی مهنی با همکاران، مقاله ای با عنوان شناسایی عوامل مؤثر بر تعادل کار و زندگی پرستاران نوشتند که در مجله ی آموزش پرستاری، در سال ۱۳۹۷ منتشر شده است. آن ها در مقاله ی خود، این موضوع که دغدغه های شغلی همچون ناکافی بودن تعداد کارکنان، حجم کاری بال، ساعات کاری طولانی و فشار کاری باعث می شود پرستاران نتوانند نقش خود را در قبال خانواده شان ایفا کنند و همچنین پرستاران به علت مشکلات خانوادگی معمولاً نمی توانند وظایفشان را در محیط کار به خوبی انجام دهند را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که با توجه به اهمیت تعادل کار و زندگی در پرستاران توصیه می شود، مدیران شرایط ایجاد انعطاف شغلی مانند استقرار



سیستم پرستاری الکترونیک و ایجاد گروه های حمایتی را فراهم نمایند. رسیدگی به وضعیت معیشتی پرستاران، برگزاری جلسات پرسش و پاسخ و مصاحبه با پرستاران، ایجاد مهد کودک هایی با ساعات کار طولانی نیز می تواند در برقراری تعادل مؤثر باشد.

-آقای مرتضی گودرزی همراه با همکاران ، پایان نامه ای با عنوان جایگاه و تأثیر سازمان نظام پرستاری در حمایت از حقوق پرستاران در بیمارستان های دولتی نوشتند که در سامانه گنج در سال ۱۳۹۶ منتشر شده است. آن ها در پایان نامه ی خود این موضوع که نیروی انسانی در نظام سلامت نقش اساسی دارد و باعث بهبود چشمگیر نظام سلامت میشود را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که فقدان آگاهی از مباحث قانونی یکی از مهمترین دلیل بروز مشکلات قانونی برای پرستاران می باشد و سازمان نظام پرستاری وظیفه دارد با برگزاری دوره های آموزشی پیرامون مباحث قانونی، باعث افزایش آگاهی پرستاران در این خصوص شود.

-خانم فائزه جهانی مقدم با همکاران، مقاله ای با عنوان چالش های حقوقی در نظام سلامت ایران؛ موانع و راهکارهای قانونی نوشتند که در اولین کنفرانس ملی ارتقای سلامت و چالش های حقوقی آن در سال ۱۴۰۲ منتشر شد. آن ها در مقاله ی خود، این موضوع که برخی مشکلات و نواقص در قوانین و سیاست های اجرایی در نظام سلامت باعث ایجاد نگرانی در جامعه شده است پرداختند. و به این نتیجه رسیدند که راههای مختلفی مانند آگاهی بخشی و آموزش پرستاران میتوانند این چالش ها را تا حدود زیادی بهبود بخشند.

-آقای کوروش نریمانی با همکاران خود، مقاله ای با عنوان پرستاری و چالش های حقوقی آن نوشتند که در کنفرانس ملی ارتقای سلامت در سال ۱۴۰۲ منتشر شد. آن ها در مقاله خود از چالش های حقوقی که پرستاران معمولاً با آن ها مواجه می شوند صحبت کردند و به این نتیجه رسیدند که پرستاران به علت ارائه خدمات درمانی سریع، با چالش های حقوق مختلفی مواجه میشوند لذا ضرورت دارد. جهت مواجهه صحیح با این چالش ها، آگاهی و دانش پرستار نسبت به تمامی قوانین حقوقی شغلی خود افزایش یابد که این هم با تغییر در دروس آموزش کارشناسی و آموزش های نتیجه محور در محیط شغلی پرستاران میسّر می گردد. برخورد به موقع و صحیح با این چالش ها، باعث رعایت حقوق متقابل پرستار و بیمار و ارتقای سطح سلامت جامعه می گردد.

### ۳- کلیات و مفاهیم

#### ۳-۱- مفهوم و تعریف حقوق پرستاران

حقوق پرستاران به مجموعه ای از حقوق حرفه ای، شغلی، قانونی و انسانی اطلاق می شود که به منظور حمایت از جایگاه شغلی، امنیت کاری و کرامت حرفه ای پرستاران در نظام سلامت در نظر گرفته شده است. این حقوق شامل برخورداری از شرایط کاری ایمن، ساعات کار منصفانه، دستمزد و مزایای عادلانه، امنیت شغلی، حمایت در برابر خشونت شغلی و برخورداری از فرصت های آموزش و ارتقای حرفه ای است. رعایت حقوق پرستاران نقش مهمی در افزایش رضایت شغلی، ارتقای کیفیت خدمات درمانی و بهبود عملکرد نظام سلامت دارد. از این رو، قوانین و مقررات مختلفی در نظام های حقوقی برای حمایت و تضمین این حقوق وضع شده است.



### ۲-۳- مفهوم و تعریف حقوق پرستاران

حقوق پرستاران به مجموعه‌ای از حقوق حرفه‌ای، شغلی، قانونی و انسانی اطلاق می‌شود که به منظور حمایت از جایگاه شغلی، امنیت کاری و کرامت حرفه‌ای پرستاران در نظام سلامت در نظر گرفته شده است. این حقوق شامل برخورداری از شرایط کاری ایمن، ساعات کار منصفانه، دستمزد و مزایای عادلانه، امنیت شغلی، حمایت در برابر خشونت شغلی و برخورداری از فرصت‌های آموزش و ارتقای حرفه‌ای است. رعایت حقوق پرستاران نقش مهمی در افزایش رضایت شغلی، ارتقای کیفیت خدمات درمانی و بهبود عملکرد نظام سلامت دارد. از این رو، قوانین و مقررات مختلفی در نظام‌های حقوقی برای حمایت و تضمین این حقوق وضع شده است.

### ۳-۳- جایگاه حرفه پرستاری در نظام سلامت

حرفه پرستاری یکی از مهم‌ترین ارکان نظام سلامت به شمار می‌آید و نقش اساسی در ارائه خدمات مراقبتی و درمانی به بیماران دارد. پرستاران به دلیل ارتباط مستقیم و مستمر با بیماران، در پایش وضعیت سلامت، اجرای دستورات درمانی پزشکان و ارائه مراقبت‌های تخصصی نقش کلیدی ایفا می‌کنند. همچنین آنان در آموزش بیماران و خانواده‌ها، پیشگیری از بیماری‌ها و ارتقای سطح سلامت جامعه سهم قابل توجهی دارند. عملکرد مؤثر پرستاران می‌تواند موجب افزایش کیفیت خدمات درمانی، کاهش خطاهای پزشکی و بهبود نتایج درمان شود. از این رو، تقویت جایگاه حرفه‌ای و حمایت قانونی از پرستاران برای کارآمدی نظام سلامت ضروری است.

### ۴-۳- مفهوم قوانین و مقررات مرتبط با پرستاری

قوانین و مقررات مرتبط با پرستاری به مجموعه قواعد و ضوابط حقوقی گفته می‌شود که به منظور تنظیم فعالیت‌های حرفه‌ای پرستاران و حمایت از حقوق آنان در نظام سلامت وضع شده است. این قوانین چارچوب وظایف، مسئولیت‌ها، اختیارات و حدود عملکرد پرستاران را مشخص می‌کنند و همچنین به موضوعاتی مانند شرایط استخدام، ساعات کار، نظام پرداخت، ایمنی محیط کار و حمایت‌های قانونی می‌پردازند. مقررات پرستاری می‌تواند در قالب قوانین مصوب، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و مقررات اداری ارائه شود. هدف از وضع این قوانین ایجاد نظم در ارائه خدمات پرستاری، حفظ حقوق بیماران و حمایت از حقوق حرفه‌ای و شغلی پرستاران است.

### ۵-۳- عدالت شغلی در حوزه سلامت

عدالت شغلی در حوزه سلامت به معنای توزیع عادلانه فرصت‌ها، مسئولیت‌ها، حقوق و مزایا میان کارکنان نظام سلامت، از جمله پرستاران، پزشکان و سایر کارکنان درمانی است. این مفهوم بر برابری در نظام پرداخت، امنیت شغلی، شرایط کاری مناسب و دسترسی برابر به فرصت‌های ارتقای شغلی و آموزشی تأکید دارد. تحقق عدالت شغلی موجب افزایش انگیزه، رضایت شغلی و تعهد حرفه‌ای کارکنان می‌شود و در نتیجه



کیفیت خدمات درمانی نیز بهبود می‌یابد. در مقابل، وجود تبعیض در پرداخت‌ها، فشار کاری نامتوازن و نبود امنیت شغلی می‌تواند موجب نارضایتی و کاهش کارایی در نظام سلامت شود.

### ۳-۶- چالش‌های حقوقی در حمایت از حقوق پرستاران

چالش‌های حقوقی در حمایت از حقوق پرستاران به مجموعه موانع و مشکلاتی اشاره دارد که مانع تحقق کامل حقوق قانونی و حرفه‌ای پرستاران می‌شود. از مهم‌ترین این چالش‌ها می‌توان به ضعف در اجرای قوانین، ابهام در برخی مقررات، پراکندگی قوانین مرتبط با پرستاری و نبود ضمانت اجرایی کافی اشاره کرد. همچنین مسائلی مانند تأخیر در پرداخت حقوق و مزایا، تبعیض در نظام پرداخت نسبت به سایر گروه‌های درمانی، قراردادهای موقت و ناپایدار و کمبود حمایت قانونی در برابر خشونت شغلی از دیگر مشکلات موجود هستند. این چالش‌ها می‌تواند بر رضایت شغلی پرستاران و کیفیت خدمات درمانی تأثیر منفی بگذارد.

### ۴- بحث اصلی

در نظام سلامت ایران، اگر چه قوانین متعددی با هدف حمایت از حقوق شغلی و حرفه‌ای پرستاران به تصویب رسیده‌اند، اما فاصله‌ای معنادار میان متن قانون و اجرای عملی آنها وجود دارد.

یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در این زمینه، اجرای ناقص قانون ارتقای بهره‌وری کارکنان بالینی نظام سلامت است، این قانون با هدف حمایت از پرستاران و کادر درمان تدوین شده است. این قوانین علاوه بر تعیین ساعات موظفی و ضرایب خاص برای کار در شب و ایام تعطیل، محدودیت‌هایی نیز برای جلوگیری از فشار بیش از حد کاری در نظر گرفته‌اند.

بر اساس این مقررات، پرستاران بسته به شرایط کاری می‌توانند ساعت موظفی کمتری داشته باشند، اضافه کاری آنها با ضریب بالاتر محاسبه می‌شود و در عین حال از فوق‌العاده‌های قانونی شب کاری، نوبت کاری و جمعه کاری نیز برخوردار خواهند شد. اما در عمل، کمبود نیروی انسانی و ضعف نظارت موجب شده است که این مقررات به درستی انجام نپذیرد و هم‌چنان اضافه کاری اجباری بر پرستاران تحمیل می‌شود. اجرای کامل این قانون مستلزم نظارت موثر نهادهای مسئول و پیش‌بینی ضمانت اجرایی شخص برای مراکز درمانی متخلف است.

چالش مهم دیگر، تعلل و ناهماهنگی در اجرای قانون تعرفه‌گذاری خدمات پرستاری است. با وجود تصویب قانون تعرفه خدمات پرستاری و اجرای آن، پرستاران هم‌چنان نسبت به آن انتقاد دارند. زیرا با اینکه در سال ۱۳۸۶ تصویب شد تا عدالت بیان گروه‌های مختلف درمانی برقرار شود اما ۱۴ سال تمام اجرا نشد و در آخر در سال ۱۴۰۰ هم به صورت ناقص و غیر کارشناسی به اجرا درآمد و نظام پرداخت‌ها در بسیاری از مراکز درمانی هم‌چنان شفاف و متناسب با حجم مسئولیت‌ها نیست. تخصیص بودجه پایدار، تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی شفاف و نظارت دقیق سازمانهای مسئول می‌تواند نقش مؤثری در رفع این مشکل ایفا کند.

از سوی دیگر، ناامنی شغلی ناشی از گسترش قراردادهای موقتی، شرکتی و طرحی، چالشی جدی در چارچوب قانون کار و قانون مدیریت خدمات کشوری به شمار می‌آید. این وضعیت با روح حمایتی قوانین موجود همخوانی ندارد و موجب کاهش انگیزه و امنیت روانی پرستاران



می شود. اصلاح رویه های استخدامی، حرکت به سوی قرار داد های پایدار و اجرای اصل کار مشابه با حقوق مشابه، از جمله راهکاری قانونی در این حوزه است

. نبود حمایت قانونی اختصاصی در برابر خشونت های کالمی و فیزیکی در محیط های درمانی نیز از دیگر چالشهای اساسی است. قوانین کیفری قوانین عمومی پاسخگوی شرایط خاص پرستاری نیستند و این خأل قانونی، امنیت شغلی و کرامت انسانی پرستاران را تهدید می کند. تدوین قوانین ویژه یا الحاق تبصره های حمایتی خاص برای کادر درمان، به ویژه پرستاران، می تواند گامی موثر در جهت رفع این خلا باشد. هم چنین، ایهام در برخی آیین نامه ها و دستور العمل های وزارت بهداشت درباره شرح وظایف پرستاران، زمینه تحمیل مسئولیتهای خارج از چار چوب حرفه ای را فراهم کرده است. بازنگری و شفاف سازی این مقررات و الزام قانونی مدیران به رعایت دقیق آنها نقش مهمی در حفظ جایگاه حرفه ای پرستاران خواهد داشت

. اگر بخواهیم به صورت کلی بگوییم، حال پرستاری کشور خوب نیست و در واقع حرفه پرستاری در بحران به سر می برد. چرا که یک پرستار به دلیل موانع بی شماری که بر سر راه او وجود دارد، نمی تواند وظایف خود را به درستی انجام دهد و مردم برای اینکه بتوانند کف مراقبتهای پرستاری را دریافت کنند، به حداقل نیروی پرستاری نیاز است .

از سوی دیگر، نیروی پرستار باید انگیزه داشته و کار آمد باشد. بنابراین نه تنها از لحاظ (کمیت) نیروهای پرستاری دچار مشکل است بلکه به لحاظ کیفی هم وقتی یک نیروی جدید وارد بیمارستان می شود ، باید انگیزشی وجود داشته باشد تا بتوان این نیروها را در بیمارستان نگه داشت

. در بسیاری از کشورها برای اینکه بتوانند این نیروها را حفظ کنند، انگیزه های زیادی ایجاد می کنند. در کشورهای توسعه یافته مانند امریکا، کانادا و آلمان، پرستاران معمولاً حقوق بالاتری دریافت می کنند که میتواند سالانه بین ۶۰ تا ۱۰۰ هزار دلار باشد. این کشورها علاوه بر حقوق مناسب، مزایای جانبی مانند بیمه درمانی ، فرصتهای ارتقاء شغلی و محیط کاری استاندارد و نیز فراهم می کنند .

و در مقابل کشورهایی با نظام سلامت ضعیف تر یا اقتصاد محدود مانند ایران یا برخی کشورهای آسیایی و آفریقایی ، حقوق پرستاران به مراتب پایین تر است و اغلب با فشار کاری بالا و امکانات محدود همراه است. این تفاوت درآمدی و فشار کاری زیاد باعث شده است که بسیاری از پرستاران به مهاجرت کاری به کشورهای مهاجر پذیر فکر کنند.

از سوی دیگر، فشار کاری بال و فرسودگی شغلی یکی از بزرگترین تهدیدها برای سلامت پرستاران به شمار می رود و هم چنین باعث به وجود آمدن پیامدهایی مانند خستگی مزمن، کاهش بهره وری و افزایش اشتباهات پزشکی می شود. بنا براین هر چقدر قوانین روشن تر و حمایتها قوی تر باشند، پرستاران عملکرد بهتر و دقیق تری خواهند داشت .

به طور کلی، نقش قوانین در حمایت از حقوق پرستاران، شرایط کاری ، افزایش انگیزه، جلوگیری از مهاجرت نیروی متخصص و ارتقای کیفیت خدمات درمانی بسیار حیاتی است .



توجه به جایگاه پرستاران و فراهم کردن بستر مناسب برای فعالیت حرفه ای آنان، در نهایت به سود کل جامعه و نظام سلامت خواهد بود. پرستارانی که از حمایت قانونی کافی، امنیت شغلی، حقوق منصفانه و محیط کاری مناسب برخوردار باشند، قادرند با تمام توان در مسیر ارتقای سلامت جامعه گام بردارند

## ۵- نتیجه گیری

بررسی انجام شده نشان میدهد که وضعیت حقوقی پرستاران تنها به وجود قوانین محدود نمی شود بلکه نحوه تفسیر، اجرا و نظارت بر آنها نقش تعیین کننده ای در تحقق حقوق این گروه دارد. در شرایطی که قوانین کارآمد و ضمانت های اجرایی کافی وجود داشته باشد، پرستاران از امنیت شغلی بیشتری برخوردار شده و توان حرفه ای آنان در ارائه مراقبت های موثر افزایش میابد، در مقابل، ضعف در اجرای مقررات میتواند زمینه ساز نارضایتی شغلی، کاهش انگیزه و افت کیفیت درمانی شود .

بنابراین، حمایت واقعی از حقوق پرستاران مستلزم رویکردی فراتر از تدوین مقررات و متکی بر بازنگری مستمر قوانین، تقویت نظام های نظارتی و توجه عملی به مطالبات حرفه ای پرستاران است. چنین رویکردی می تواند به بهبود پایدار نظام سلامت و افزایش اعتماد عمومی به خدمات درمانی منجر می شود.

افزون بر این، توجه به جایگاه پرستاران در فرآیند قانون گذاری و مشارکت دادن آنان در تصمیم گیری های مرتبط با حرفه شان میتواند به واقع بینانه تر شدن قوانین و افزایش اثربخشی آنان کمک کند . هماهنگی مقررات با شرایط واقعی محیط های درمانی، نه تنها از بروز تعارض های شغلی می کاهد، بلکه زمینه ارتقای عدالت حرفه ای نیز فراهم می سازد .

در نهایت، حمایت قانونی موثر از پرستاران را می توان سرمایه گذاری بلند مدتی دانست که پیامدهای آن در ارتقای سلامت جامعه، کاهش هزینه های درمانی و پایداری نظام سلامت نمایان خواهد شد.

برای حمایت مؤثر از حقوق پرستاران، اصلاح و تقویت قوانین مرتبط با این حرفه ضروری است. از مهم ترین اقدامات می توان به اصلاح قوانین مربوط به ساعات کاری و اضافه کاری، تعیین سقف واقعی برای شیفت های کاری و پرداخت عادلانه و به موقع اضافه کاری اشاره کرد. همچنین تقویت امنیت شغلی از طریق کاهش قراردادهای موقت، الزام تبدیل وضعیت پرستاران با سابقه و شفاف سازی شرایط استخدام اهمیت دارد. بازنگری در قوانین حقوق و مزایا و اجرای کامل تعرفه گذاری خدمات پرستاری نیز ضروری است. علاوه بر این، تصویب قوانین حمایتی برای سلامت روان و جسم پرستاران، مقابله با خشونت شغلی، تقویت نقش سازمان های صنفی، شفافیت در اجرای قوانین، حمایت حقوقی در برابر خطاهای حرفه ای و توجه به حقوق بازنشستگی پرستاران از جمله راهکارهای مهم در این زمینه محسوب می شود.



## References

1. Abedini, F. (2023). Interprofessional communication challenges in nursing. **[In Persian]**
2. Abdi, M., et al. (n.d.). Examining deficiencies in the payment and salary system of nurses in public hospitals and proposing solutions. **[In Persian]**
3. Alirahmaei, N. (2002). Law and the nurse. Salemi Publishing. **[In Persian]**
4. Ayazi, Z., & Khosravi, N. (n.d.). Law and nursing reporting. **[In Persian]**
5. Constitution of the Islamic Republic of Iran. (1979). **[In Persian]**
6. Fallah, M. (n.d.). Nurses' liability in Iranian law: Medical negligence, duties, and penalties. **[In Persian]**
7. Festa, J. (1998). Rights and responsibilities of nurses (M. Abbasi, Trans.). Tabib Publishing.
8. Goudarzi, M. (2017). The position and impact of the Nursing Organization in supporting nurses' rights in public hospitals. **[In Persian]**
9. Haj Bagheri, M., et al. (n.d.). Nurses' perception of the concept of professional support. **[In Persian]**
10. Jahanimoghadam, F. (n.d.). Legal challenges in Iran's health system: Barriers and legal solutions. **[In Persian]**
11. Kharashadizadeh, F., Farahdel, M., & Pourbarat, S. (2024). Occupational stress in nursing: Challenges and management solutions. **[In Persian]**



12. Labor Law of the Islamic Republic of Iran. (1990). Islamic Consultative Assembly. **[In Persian]**
13. Law on Establishment of the Nursing Organization of the Islamic Republic of Iran. (2001). **[In Persian]**
14. Narimani, K. (2023). Nursing and its legal challenges. Islamic Azad University, Maragheh Branch. **[In Persian]**
15. Productivity Improvement Act for Clinical Staff of the Health System. (2009). Islamic Consultative Assembly. **[In Persian]**
16. Regulation for the Implementation of Nursing Services Tariff System. (2021). Ministry of Health and Medical Education. **[In Persian]**
17. Tavakoli, N., & Zafari, G. (n.d.). The nurse and the law. **[In Persian]**
18. Toughian Chaharsoughi, N., et al. (2010). The role of professional laws and regulations in improving the quality of nursing services. **[In Persian]**
19. Civil Service Management Law. (2007). Islamic Consultative Assembly. **[In Persian]**
20. Javanbakhtian, R. (n.d.). Comparison of strategies for improving the quality of nursing services from the perspective of nursing students and nurses working in teaching hospitals in Shahrekord. **[In Persian]**